

«Լայս տայ ամենեցուն
որ ի Տանն իցեն»
Մտք. Ե15:

ԹԻԻ 1

ՆՈՅՆՄԱՐԵՐ 1938

MER DOUNE

BULLETIN PAROISSAL
DE L'ÉGLISE ARMÉNIENNE
DE PARIS.

N° 1 -- Novembre 1938.

Adresse :

Le Rév. P. Tiran Nersoyan —
Eglise Arménienne
15, Rue Jean-Goujon, PARIS (8°)
Tél. : Ely. 67-03

ԱՄՍԱԹԵՐԹ ՀՅՑ. ՈՒՂ. ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՓԱՐԻԶԻ ՎԻՃԱԿԻՆ

ՀՈԳԵԻՈՐ ՏԵՍՉԻՆ ԳԻՐԸ

Պատուարժան ժողովուրդ մեր Փարիզի եւ Պելճիքայի վիճակացն

Շնորհափայլ Տ. Տիրան վարդապետ Ներսոյեան, Երուսաղէմի Առաքելական Ս. Աթոռէն Փարիզ զրկուած «Փին. Հող. Տեսչի» պաշտօնով, եկած օրէն ցալսօր իր լուրջ եւ ժրաջան պաշտօնավարութեամբն զո՛հ թողած է թէ՛ Պաշտօնական Մարմինքն Ս. Յովհ. Մկրտիչ Եկեղեցոյս, եւ թէ՛ ժողովուրդն, որ տեսնելով իւր անձանձիր եւ հոգեպարար գործունէութիւնն, չուրջ բողբոլուած կը սիրէ օգտուիլ նորա շինիչ ցուցմունքներէն եւ եւ պաշտօնապէս վիպելով գալստսիկ, կոչ պիտի ուղղեմ մեր յարգարժան Հող. Հօտին, որ նորին շնորհափայլութեան նոյեմբեր ամսէս հրատարակել սկսած տեղե-

կատու եւ հոգեշահ թերթիկը կարգան եւ ջանան բարոյապէս շահիլ այս ձեռնարկէն, լինելով հոգեւէր եւ պարտաճանաչ անդամներ Հայ Եկեղեցւոյն. այլ եւ կատարող իրենց նուիրական պարտականութեանց առ Աստուած, հանդէպ մարդկութեան, հանդէպ Ազգին, առ ընտանիսն իւրեանց, մանաւանդ իրենց խնամոց յանձնուած մատաղ սերնդին զարգացմանը, որով կարենան ասել խղճի խաղաղութեամբ — «զբարեօք պատերազմն պատերազմացայ, զընթացսն կատարեցի, զհաւատսն պահեցի, այսուհետեւ կայ մնայ ինձ արդարութեա՛ն պտակն»:

Եմ եւ մնամ միշտ աղօթարկու վասն սիրեցեալ Հօտիս՝

Հող. Տեսուչ Հայոց Փարիզի եւ Պելճիքայի՝

ՎՈՒՄՄՇԱՊՈՒՀ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՔԻՊԱՐԵԱՆ
Ի Տանն Արշուկեց

ՓՈՒՏԵՍՉԻՆ ՆԱՄԱԿԸ

Սիրելիներ,

Շատերդ, որ պիտի կարդաք այս տողերը՝ անձամբ ծանօթ չէք ինձի: Բայց ի՞նչ փոյթ. չէ՞ որ Հայը ծանօթ է հայ վարդապետին եւ փոխադարձաբար: Չէ՞ որ Հայը ա՛յնպիսի կապեր ունի իր Եկեղեցւոյն պաշտօնեային հետ, որոնց առջեւ զուտ անձնական ծանօթութիւններն ու կապերը իրենց կարեւորութիւնը կը կորսնցնեն: Գիտէք անշուշտ որ կրօնք բարձր եւրոպական ձեւին մէջ՝ կապ կը նշանակէ: Այդ կապով՝ կը կապուին Եկեղեցւոյ մը զաւակները: Մենք աւելի ըլլալով՝ կապուած ենք նաեւ մեր Հայութեամբ: Եւ այս երկու կապերը ամէնէն զօրաւորներն են՝ որ կրնան մօտեցնել մարդերն իրարու:

Իբրեւ հայ կրօնաւոր, հետեւաբար, ինչպէս Գերշ. Սրբազան Հօր գիրը կը ցուցնէ (դրուատիքները զեղչելով ի հարկէ) Փարիզի Եկեղեցիէն կանչուած՝ եւ Երուսաղէմի Ամեն. Սրբազան Պատրիարք Հօրմէն զրկուած եմ աշխատելու ձեր եւ մեր Փարիզի Եկեղեցիին մէջ, կամ աւելի ճիշդ՝ աշխատակցելու անոր արդէն իսկ վաղուց կարդեալ Սրբազան եւ արժանապատիւ եւ յարգոյ պաշտօնեաներուն հետ:

Աշխատութիւնը զոր ամէնքս կ'ընենք՝ ուրիշ բան չէ՝ եթէ ոչ հաստատել եւ զօրացնել այն կապը՝ որ կայ մեր Եկեղեցիին եւ անոր զաւակներուն միջեւ: Ես չեմ հաւատար թէ ուրիշ կերպով կարելի է կենսունակ պահել մեր ազգը: Ուրիշ էջի մը մէջ պիտի ջանամ բացատրել ասոր պատճառը: Այստեղ կ'ուզեմ միայն ըսել՝ որ մեր այս թերթիկին գոյութեան պատճառն ալ մեր Եկեղեցիին եւ անոր զաւակներուն միջեւ աւելի սերտ հաղորդութեան մը ստեղծումին պէտքն է:

**

Յայտնի բան է՝ որ մարդ մ'ուրիշ մը սիրելու համար պէտք է ճանչնայ զայն: Հայն ալ իր Եկեղեցին սիրելու համար պէտք է ճանչնայ զայն: Եւ այս ճանաչումը ուրիշ կերպ կարելի չէ՝ բայց միայն տեղեկանալով իր Եկեղեցիին ուսուցումներուն, պատմութեան, կանոններուն, արարողութեանց, եւ այլն, եւ օրէ օր անոր մէջ նացած դարձածին, ի մի բան՝ անոր անցեալ եւ ներկայ կեանքին:

Մեր այս թերթիկով՝ շատ սահմանափակ շրջանակի մէջ՝ ատիկա՛ է որ պիտի ջանանք ընել: Սահմանափակ

կ'ըսեմ՝ որովհետեւ մեր պայմանները այժմ աւելին թոյլ չեն տար: Պիտի ճգնինք Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ Եկեղեցւոյ կեանքին ամսէ ամիս տեղեակ պահել անոր զաւակները, եւ այդ միջոցաւ նաեւ քիչ առ քիչ ծանօթացնել անոնց ընդհանրապէս Հայաստանեայց Ուղղափառ Եկեղեցին—իրենց հողեւոր Մայրը: Գիտէք որ երբ զաւակ մ'իր մօրմէն տեղեկութիւններ չստանայ՝ իր սէրը կը պաղի: Դժբախտաբար այդ բանն է որ կը պատահի մեր Եկեղեցւոյ զաւակներուն համար ալ: Եւ դիտէք որ իր մօրը գուրգուրանքէն եւ հսկողութենէն զըրկուած զաւակ մը ի՞նչ դժբախտութեան մէջ կ'իյնայ:

**

«Մեր Տունը» կոչեցինք այս թերթիկը, ակնարկելով Հայաստանեայց Եկեղեցիին, եւ անոր մէկ քիչը կազմող Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ Եկեղեցիին: Աստուծո՛յ տունն է Եկեղեցին (Ա. Տմթ. Գ 15), անշուշտ: Բայց մեր Հօր Տունը նաեւ մե՛ր տունն է: Եւ մասնաւորապէս մե՛ր, Հայոցս, ազգային տունն է մեր Եկեղեցին, Մեր Հողեւոր Հայրենիքը: Ա՛ն է որ մեր ապաւէնը պիտի ըլլայ:

Հարկ է ուրեմն որ դիտանք թէ ինչպիսի է մեր տունը: Տեսնենք թէ ի՞նչ կայ մեր տունը: Յետոյ սիրենք մեր տունը, եւ այդ սիրով երթանք մեր տունը:— Աշխարհաբարի քառահոյով այս ձեւը, (ուղղական, հայցական, տրական, ներդոյական) որ քիչ անգամ բանի ծառայող ձեւ մըն է, ուզեցինք գործածել մեր թերթիկին վերեւ՝ այս մտքով:

**

Այս աննշան ձեռնարկը ո՛չ կանուխ պէտք է նկատէք, եւ ոչ ալ աւելորդ: Ես պիտի ըսէի մինչեւ իսկ՝ թէ ժամանակը շատ ուշ է արդէն՝ ծխական թերթիկներու կանոնաւոր երեւման համար, հայ թեմերու մէջ, հայորդիներու իրենց մօրմէն ուժացումը այս աստիճանին հասնելէն ետք: Իսկ անոր կարեւորութիւնը ապաքէն ինքր-պէն կը զգացնէ: Աննշան ըսի անոր համար՝ որ մեր ծով պէտքերուն համար, ոչինչ է այն: Բայց թող ըլլայ: Կաթիլ մը ջուրն ալ ջուր է ծարաւին համար:

**

«Ի՞նչպէս գտաք Փարիզը, Փարիզահայութիւնը»— կը հարցնեն ինձի հանդիպողներն առ հասարակ: Կարելի՞ է կասկածիլ թէ Փարիզ գեղեցիկ քաղաք է: Անշուշտ ոչ: Միայն թէ գեղեցկութիւնը չէ միայն՝ որ մարդուն երջանկութիւն եւ կեանք կուտայ:

«Իսկ Փարիզահայութիւնը»: — Տրուած ըլլալով այս օրերուն կամ այս տարիներուն Հայութեան ամբողջութեան որպիսութիւնը, պէտք է ըսել՝ թէ Փարիզահայութիւնը լա՛ւ է, եւ բաւական լաւ («չառ» ըսելու չեմ համարձակիր): Մեր մտաւորականութեան լաւագոյն ներկայացուցիչները աւելի հոս, ա՛յս քաղաքին մէջ է որ կը գտնուին: Այս իրողութիւնը Փարիզահայութեան կարեւոր առաւելութիւն մը կուտայ: Արժեքը՝ նեւ պէտք է դայն:

Միտք եւ գործ սակայն հոգիով միայն բան մը կրնան ընել, կրնան արժեք: Եկեղեցիով՝ հոգեւորել պէտք է այդ ամէնքը:

Դառնալով մեր թերթիկին՝ (այս առաջին անգամուն պիտի պարտաւորուինք շատ խօսիլ անոր մասին) որպէսզի պարտապի չելլէ անիկա՝ պիտի խնդրէի Ֆրանսայի մէջ գտնուող բոլոր հոգեւորականներէն, եւ Եկեղեցին սիրող աշխարհականներէն՝ որ երբ որ եւ է ըսելիք մ՛ունենան՝ յստակ եւ կարճ կերպով գրեն մեզի:

Նախ՝ իրենց գտնուած տեղոյն մէջ եղած գործունէութեան մասին ճշգրիտ տեղեկութիւններու համար շնորհակալ կ'ըլլանք: Անոնցմէ կը հրատարակենք՝ այնքանը՝ որքանը որ կարեւոր գտնենք, եւ որքանի համար որ տեղ ունենանք:

Յետոյ գոհ կ'ըլլանք՝ եթէ մեր Եկեղեցւոյ թանկագին դաւակները՝ մեզի ուղղեն իրենց մտքին մէջ ծագած հարցումները, կրօնի եւ եկեղեցւոյ վերաբերեալ խնդիրներու մասին, ի հարկէ: Հարցարանի բաժին մը կ'ուղենք ունենալ: Անոնց կա՛մ մենք կը պատասխանենք, եւ կամ հարցումը կը դնենք, եւ միւս ամսուն պատասխանի կը սպասենք:

Սիրով կ'ընդունինք նաեւ կարճ գրութիւններ եւ երբ անոնք նպաստ մը բերեն մեր գործին, մեր կարծիքով ի հարկէ, կը հրատարակենք դանոնք: Պարզ է որ այս թերթիկին նպատակը «գրականութեան ծառայել չէ», եւ անոր մէջ երեւցող գաղափարներուն՝ միայն գրողը չէ որ պատասխանատու է, այլ նաեւ հրատարակողը: Այս կէտը պէտք չէ մոռնալ: Վասնզի թերթ մը հրատարակել չէ մեր առաջադրութիւնը, այլ գաղափարի մը ծառայել, աւելի ճիշդ՝ Աստուծոյ ծառայել: Այս սեղմ էջերը հնար եղածին չափ հոգեկան տեսակցութեան հանդիպովայր մը կ'ուղենք ընել:

Կէտ մըն ալ պէտք է յիշեմ եւ փակեմ այս արդէն երկարած նամակը:

Փարիզի մեր վիճակին մէջ մեր թերթիկին ընթերցողներէն կանոնաւոր բաժնեգին պիտի չզրահանջենք: Բայց յստակօրէն պէտք է յայտնեմ որ եթէ այս թերթիկը ինքն իր ծախքը չհանէ՝ պիտի չկրնայ շարունակել բնականաբար: Մի քանի ամսուան համար եկեղեցատէր պատուական անձնաւորութիւն մը յանձն առաւ անոր ծախքերն հոգալ, սահմանափակ ծաւալով եւ սահմանափակ թիւով հրատարակուելու համար: Չեմ ուզեր բնաւ՝ որ այս փոքրիկ գործը եկեղեցւոյ ելեւմուտքին կամ մէկ անձի ուսերուն վրայ ծանրանայ: Անոնք որ կը դպան անոր պէտքը՝ կ'ակնկալենք որ բան մը, իրենց կրցածին եւ փափաքածին չափ՝ ղրկեն անոր համար, եւ այն ալ առանց սպասելու որ տարին շատ յառաջ երթայ: Վըստահ եմ որ մեր եկեղեցական վիճակին մէջ պիտի դտնուին շատ մը անձեր՝ որոնք պիտի մասնակցին, ինչպէս ամէն Եկեղեցիներու (կաթոլիկ կամ այլ) նոյնպէս մեր Եկեղեցիին մէջ կարեւոր պակաս մը լեցնող այս պղտիկ ձեռնարկին ծախքերուն:

Այս ամսուան համար այսքան:
Մնամ անձնուէր սիրով եւ օրհնութեամբ
արօթարար
ՏԻՐԱՆ ՎՐԻ. ՆԵՐՍՈՅԵԱՆ

ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԲԵՄԷՆ

Հոկտ. Տին տօն էր «Սրբոց Թարգմանչաց Վարդապետացն մերոց, Մեսրոպայ, Եղիշէի, Մովսեսի Բերթոզիւն, Դաւթի Անյաղք Փիլիսոփայիցն, Գրիգորի Նարեկացւոյն եւ Ներսեսի Շնորհալուոյն»: Այդ առթիւ՝ Հոկտ. 9ին Կիրակի օրը հետեւեալը խօսուեցաւ եկեղեցւոյ մէջ: Կը դնենք ամփոփուած ձեւով:
Յովհ. Զ 64:

Մեր օրերուն Հայութեան գերագոյն մտահոգութիւնն է, իբրեւ ազգ եւ իբրեւ Եկեղեցի, փնտռել ու գտնել նեցուկ մը, անոր փարելու եւ դէպի կորստեան անդունդը անկումէ ազատելու համար: Ամէնէն աւելի ան, Հայութիւնն է թերեւս որ կը զգայ իր մորթին վրայ այն համայնակուլ եւ ահեղասաստ հոսանքը՝ որ ներկայ ժամանակներուն կը սպառնայ քչել եւ տանիլ փոքր համայնքները, ընկուղելու համար դանոնք զօրաւորներու մէջ:

Եւ որքան ահաւոր, ուժգին եւ սպառնական է այդ

հոսանքը, եւ վերահաս՝ վտանգը, այնքան աւելի արթուն ու ջղազրգիւ վիճակ մը կը ներկայացնէ կեանքի բնազդը այդ փոքրերուն մէջ, արդի աշխարհին: Կեանքի պահպանութեան բնազդը տիեզերական օրէնք է, եւ մենք իրրեւ ազդ չենք կրնար ենթակայ չըլլալ անոր:

Այսպէս, «պահելու համար ազգը» կը մղուինք փարիլ Անցեալին, իբրեւ ամբախարիսիս իրականութիւն մը՝ որ կը կենայ հոն, կաղնիի նման, դարերու փոթորիկներուն դէմ կուրծք տալէն կարծրացած, յուսթի՛ իր ճիւղերով, եւ բեղուն իր պտուղներով — այսինքն իր բազմազան արժէքներով եւ արդիւնքներով: Անոր, մեր անցեալի կաղնիին, նայելով՝ հպարտութեամբ եւ յոյսով կը ներչնչուինք՝ մեր նկուն եւ հողմավար աստանդականութեան մէջ:

Առանց նշանակութեան չէ որ վերջին կիսադարու ընթացքին, մեր տկարացումի օրերէն սկսեալ՝ բացառիկ ցցունութիւն մը ստացած են Մ. Վարդանանց եւ Ս. Թարգմանչաց տօները, մին ցեղային արիւթեան, միւսը ցեղային մշակոյթի տօներն իրրեւ:

Սակայն որպէսզի կարենանք պատուաստուիլ մեր անցեալին, մենք՝ որ մեր բունէն փրցուած եւ հոս հոն նետուած ճիւղեր ենք հիմա, անհրաժեշտ է, հրամայական է որ մեր հոգիին երակները բանանք կեանքի այն աւելին որ չըջան ըրած է եւ իմաստով մը կ'ընէ տակաւին մեր անցեալի ծառին երակներուն մէջ:

Հոյակապ մարդերու հոգիներուն՝ հոյակապ տեսիլներով կենսաւէտուած ըլլալուն համար է որ ապրած է Հայութիւնը, կանաչ, ջրուտ ու գեղեցիկ: Մարդեր՝ որոնց մէջ Վերնական Հոգիին կեանքը թրթռացած է, որոնք պայքարի եւ նահատակութեան բովին մէջ զըտուած ու ջրդեղուած են:

Այդ մարդերը, հայ ցեղին ընդունակութեանց գետնին վրայ են բուսած ու հասակ նետած, ի հարկէ: Բայց ի՞նչ ընեմ ես դեռինը, երբ արեւ ու անձրեւ չեն բեղնաւորեր զայն: Եւ ամէն արդանդ ամուլ կը մնայ՝ երբ կեանքի բեղունը չընդունի իր մէջ: Կարեւորը՝ այդ ընդունակութիւնները գործի լծող արժէքի վերածող նըպատակի տանող ուժն է: Այդ ուժը սին «պաղափար» մը չէ. վերէն եկող Իրականութիւն մ'է:

Այո՛, հայ հոգիին կեանքը աղբերացած է ի՛ր մէջէն: Բայց մի՛ մոռնաք՝ որ աղբիւրները վարէն վեր բըխելէ առաջ՝ վերէն վար կը տեղան: Ոչի՛նչ կը շարժի՛ երբ իրմէ զա՛տ, դո՛ւրս, վե՛ր ըմբռնուած Զօրութիւն

մը չչարժէ զայն: Անգործութեան (իմէրսի) օրէնքն է ասիկա, անյեղի:

Շատ ժողովուրդներ իրենց հոգիին բաժակը դէպի վեր բացած չըլլալուն, վեր նայած չըլլալուն համար կորսուեցան: Բայց հայ ժողովուրդը գիտցաւ վե՛ր նայիլ:

Միայն թէ վեր չնայեցաւ ան սուտով մ'ինքզինք խաբելու համար: Գրիստոնեայ չեղաւ ան՝ պատրանք մը գրկած ըլլալու համար: Սուտը ազգերը կը սպաննէ միայն: Պատմութիւնը կը վկայէ: Հեթանոսներն իսկ սպրեցան ճշմարտութեան այն մասնիկով՝ զոր ունէին:

Վերին կեանքը, Լոյսը իրենց մէջ ընդունողներ եղան մեր Թարգմանիչները. եւ ատոր համար կրցան ըլլալ ինչ որ եղած են: Կեանքի սերմը, աւելին ճշմարիտ Լոյսը հոսեցաւ «յարգանդ մաքուր Մեծին Մեսրոպայ», ինչպէս գեղեցկօրէն կ'ըսէ մեր Շարականը: Բայց Ս. Մեսրոպը, Թարգմանիչները՝ են Հայութիւնն իսկ, որ Վերնական ճշմարտութեամբ սերնդագործուեցաւ, տեւեց, ապրեցաւ, եւ երեւան բերաւ ինչ որ կրնար ընել ինք՝ պզտիկ ազգ մը՝ մեծամեծ գործեր:

Թարգմանիչներու պատմութիւնը գրքերու մէջ կը կարդաք:

Անոնցմէ Մեսրոպ՝ որ մեր ազգին «Մտքի Լուսաւորչը» կոչուած է, Հայութեան միտքը Աստուծոյ լոյսին բացաւ գրի գիւտով, դպրոցներու բացումով, առաքելական գործունէութեամբ:

Անոնցմէ Եղիշէ՛ հայկական արիւթեան եւ հոգեւորացութեան երգիչը եղաւ, երգելով վարդանանց նահատակութիւնը, եւ Հայութեան սիրտը բացաւ քրիստոնէական նուիրումի ողիին:

Խորենացին՝ մեր ազգին նկարագիրը գծաւորեց՝ իր պատմութեամբը: Անոր ծագումը կապեց Աստուծոյ սերունդին («Ազգ եմք Աստուծոյ» Գրծ. Ժէ 29): Փոքր ազգին աչքին՝ մեծ գործեր փայլեցուց: Հայութեան հոգին բացաւ՝ ազնուականութեան գիտակցութեան:

Դաւիթ՝ ճշմարտութեան հետապնդումը մտածողութեան տաժանքին ճամբով՝ իր գործն ըրաւ: Հայութեան հոգին բացաւ մտածումին:

Նարեկացին՝ Անեղրին, Անեղին ուղղակի տեսութեան ձգտեցաւ, եւ աղամանդեայ հոգիով մը, որով ստեղծեց իրեն համար համապատասխան լեզու մը, վըսեմ եւ սքանչելի, Հայութեան հոգին բացաւ աղօթքի: Աստուծոյ արիւնին բացաւ անոր երակը:

Շնորհալին՝ որ հովուեց ու երգեց, սրբադան հով-

ուերգութեամբ մը, Հայութեան հոգին բացաւ Աստուծոյ սիրոյն:

Եւ այս բոլորը, ինչպէս Շարահանը կ'ըսէ՝ «զարդարեցին Անեղին իմաստը տնօրինարար», այսինքն աստուածային իմաստութիւնը կերարկեցին, գործնականացուցին, արտայայտեցին, արուեստի գեղեցկութեան ձեւին մէջ, եւ դայն տուին Հայութեան, իրենց հայկական տաղանդին եւ լեզուին ճամբով:

Բայց այսօր մեզի ի՞նչ «անցեալ»ին պատկանող այս հոգիները: «Անցեալ»ը՞ն պատկանող: Բայց այդ անցեալը մե՞նք ենք — մեր լաւագոյն մասը անչուշտ: Եւ այն օրը որ կը կտրենք զմեզ անցեալէն, կը դադրի մեր անցեալին արիւնը հոսիլ մեր երակներուն մէջ, այն օրը մեր մէջքին կուտանք տապալը, եւ կը մեռնինք:

Այն Հայերը որ այս մարդոց հոգիին, մտածումին, անո՞նց աշխարհայեացքին անկեղծօրէն հաւատարիմ չեն՝ թող ազազակեն, թող կանչուբուրտեն որքան որ ուզեն թէ Հայ են. սուտ է: Այս սուրբերու հոգիէն տարբեր հոգի մ'ունենալ, կը նշանակէ մարմինով Հայ ըլլալ, բայց հոգիով ոչ: Եւ Քրիստոս կ'ըսէ. «հոգին է կենդանարար, մարմին ինչ ոչ օղնէ» (Յովհ. 2 61):

Հայոց Եկեղեցին՝ որ Քրիստոսի հիման վրայ այս սուրբերու կողմէն շինուած չէնքն է, անոնց հոգին կը տաղաւարէ իր մէջ. կը տաղաւարէ հայորդիները, անոնց հուրիւնը:

Այդ չէնքին մէջ ապաստանինք, զմեզ զգետնել, խեղդել ուզող փոթորիկներուն եւ հեղեղներուն կուրծք տալ կարենալու համար, չնորհօք Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի:

ՓԱՐԻԶԻ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԿԵԱՆՔԻՆ

ԱՅՅՅԵՆՈՒԹԻՒՆ ՄԻ ԿՐԸՆՈՊԼԸ

Արժ. Տ. Լեւոն քհնյ. Ասլանեան իր ամանային արձակուրդին առթիւ, փափաքելով հետաքրքրուիլ Կրքնոպլի Հայութեան ազգային կրօնական կեանքով, այցելութիւն մը կատարած է այդտեղ, եւ տեսակցած է տեղւոյն ազգային Միութեան ատենապետ տիար Ա. Իսպէնջեանի հետ, որ իրեններուն օգտակար ըլլալու բարի արամադրութեամբ լեցուն հայ առեւտրական մրնէ:

Տեղեկացած է որ Կրքնոպլի Հայերն, որոնք մեծաւ մասամբ կեզրոնացած են Սէն Մարթէն տ'էր եւ Քրուա Ռուօ կրչուած արուարձաններու մէջ, դրեթէ ամբողջովին բարեկեցիկ վիճակ մ'ունին չնորհիւ իրենց ժրա-

ջան աշխատութեան: Իրենց քաղաքային (սիվիլ) պէտքերուն եւ դժուարութեանց նկատմամբ կառավարական պաշտօնատարները միշտ բարեացակամութիւն ցուցուցած են:

Կրքնոպլի դաղութը կը փափաքի մնայուն ձեռքնհաս եկեղեցական մ'ունենալ, իր հոգեւոր պէտքերուն մատակարարութեան, ինչպէս նաեւ մայրենի լեզուի ուսուցման գործին համար, որուն անհրաժեշտութիւնը մեծապէս կը զգացուի:

Արժ. Տէր Լեւոն հայրը Սաչվերացի տօնին առթիւ Ս. պատարագ մատուցած է սրահի մը մէջ՝ զոր ձեռնոցի գործատէրեր տրամադրած են դաղութին՝ ի պահանջել հարկին իբրեւ մատուց գործածուելու համար: Սրահը լեցուած է հաւատացեալներու բազմութեամբ, որոնք բարեպաշտութեամբ հետեւած են արարողութեանց, եւ որոնցմէ աւելի քան եօթանասուն անձեր ըստացած են սուրբ Հաղորդութիւն: Տ. Լեւոն Հայրը սըրտապնդիչ խօսքեր ըրած է, խօսելով օրուան տօնին իմաստին մասին, եւ յորդորած է հաւատացեալները որ կապուած մնան միշտ իրենց Եկեղեցիին եւ հայութեան եւ զանցառու չդառնալին իրենց հոգեւոր եւ ազգային պարտականութեանց վերաբերմամբ:

ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ ԺԱՄԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

Եկեղեցին ըլլալով Աստուծոյ տունը, ուր աղօթքի ձայնը պէտք չէ բնաւ լռէ, «Տուն իմ տուն աղօթից կուրջից» աստուածային հրամանին համաձայն, կարգադրուած է՝ Կրօնական ժողովին կողմէ որ ամէն օր առտու իրիկուն, ժամերգութիւն կատարուի Փարիզի վիճակին մեր եկեղեցիներուն մէջ, ժամանակացոյցի մը համաձայն՝ որ կ'երեւի ուրիշ մէկ երեսին վրայ մեր թերթին: Անչուշտ հաւատացեալներու համար շատ դժուար է ներկայ ըլլալ օրական այս ժամերգութեանց: Բայց անոնք որ առիթը եւ ժամանակն ունին, եւ կամ երբ պատահմամբ եկեղեցւոյ մօտ կը գտնուին, լաւ կ'ընեն եթէ քանի մը վայրկեան մտնելով հոն, ծունկ մ'աղօթք ընեն եւ Աստուծոյ շնորհք խնդրեն իրենց եւ իրենցներուն համար: Աղօթքը հոգիին սնունդն է՝ որմէ որ եւ է հաւատացեալ պէտք չէ որ զրկէ ինքզինք՝ ուր որ ալ գտնուի ան: Ասկէ զատ՝ եկեղեցիին պարտականութիւնն է, իր հոգեւոր պաշտօնեաներուն միջոցաւ աղօթել իր գաւակներուն համար ամէն օր, երբ անոնք օրն ի բուն իրենց կեանքի պատերազմը կը մղեն իրենց գործի զանազան ասպարէզներուն մէջ: Աղօթքը հոգեւոր օգնութիւն մ'է, թէ՛ անձին եւ թէ՛ այլոց համար կատարուած:

ՎԱՍՆ ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ

Նախորդ ամսուն սպտ. 18ին պատերազմի սարսափին յառաջ բերած տաղանային մէջ մարդերը եկեղեցւոյ միջոցաւ աղօթքի դիմած էին, աղէտը հեռացնելու համար: Աստուած լսեց սարսափահար մարդկութեան ձայնը. թէեւ եթէ աղէտը վարձ մարդոց ձեռնադրծը պիտի ըլլար այն: Զարութեան Գեւը ներկայ աշխարհի մէջ այնքան սանձարձակ դարձած է:

Իսկ ամսու 19ին, ինչպէս բոլոր եկեղեցիներու, նոյնպէս մեր եկեղեցւոյն մէջ գոհարանական մաղթանք կատարուեցաւ պատարագի ընթացքին՝ «Տէր ողորմեայ»էն առաջ, յատկապէս պատրաստուած կարգաւորութեան մը համաձայն: Մաղթանքէն վերջ գոհարանակութիւնը կը ճառագայթէր ամէնուն դէմքին՝ փոթորկին անցած ըլլալուն համար — թէեւ նոյն էին այն աշխարհն ու մարդիկը՝ որոնք այդ փոթորիկը քիչ մընայ պիտի պայթեցնէին մարդկութեան գլխուն: Փըրկութիւնը միայն մարդոց հոգիներուն վերածնութեան մէջ է:

Թէ՛ աղօթքին եւ թէ՛ դոհարանութեան առիւժնով: Տեսչի Գոհարանը քարոզեց կացութեան նշանակութեան եւ դարձանին վրայ:

ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ ԱՐՈՒԱՐՁԱՆՆԵՐՈՒՆ

Փոխ - Տեսուչ վարդապետը սպտ. 25ի, հկտ. 23ի եւ 30ի կիր. առաւօտներուն իր առաջին այցելութիւնները տուաւ Արնուվիլի, Ալֆորվիլի եւ Շապիլի եկեղեցիներուն ըստ կարգի, ժամերգութեանց նախադահելով, պատարագելով եւ քարոզելով օրերու պատշաճներուն համաձայն: Վայել կերպով հիւրասիրուեցաւ եկեղեցիներու հոգաբարձութիւններէն, որոնց ծանօթացաւ եւ որոնց եկեղեցասէր գործունէութենէն մեծապէս գոհ մնաց: Երեք անդամներուն ալ եկեղեցիները լեցուած էին հաւատացալներու բաղմութեամբ, որոնց մտերիմ եւ պարզ կերպով խօսեցաւ վարդապետը, հրաւիրելով զանոնք հաւատարիմ մնալ իրենց եկեղեցւոյն եւ իրենց հայրերու հոգիին: Մեր թերթին անձուկ էջերը թոյլ չեն տար որ աւելի մանրամասնեք այս յատկանշական այցելութեանց մասին, որոնք աւելի իրազեկ ըրին փոխ-Տեսուչը Փարիզի եկեղեցական վիճակին կացութեան:

ԵՐԿՈՒ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Փոխ-Տեսուչը ամսու 20ին եւ 22ին կատարեց երկու դասախօսութիւններ 8 իւր Պօսիւէի սրահին մէջ, առաջինը Հ. Ե. Միութեան, եւ երկրորդը Փարիզի Կապոյտ Խաչի Տիկնանց մասնաճիւղին հրաւերովը: Երկուքին ալ

ներկայ էին կարեւոր թիւով ունկնդիրներ: Առաջին դասախօսութեան նիւթն էր «Երիտասարդութիւնը եւ եկեղեցին», ուր վարդապետը տեսութիւն մ'ըրաւ արդի եւ ընդհանր եւ հայ երիտասարդութեան հոգեկան վիճակին վրայ, ըսելով թէ ան իր ընկերքը չի գիտեր. իր մտքին մէջ մտաւորական բարեւոյն մը ստեղծուած է, յուսահատած է լուծումէ, եւ արեւելում չունի: Այս կէտը յատկօրէն լուսաբանելէն ետք՝ մատնացոյց ըրաւ դարձանը որ է. ա) կառուցուած համոզումներու դրութիւն մ'ունենալ. բ) այդ դրութեան մէջ հոգի եւ ջերմութիւն դնել. գ) անցեալէն մեկնել. դ) ապագային մէջ իրմէ վեր եւ դուրս խտշալի մը ձգտիլ: Յիշեց ինքնաշարժին մեքենան, էսանաք, մեկնակէտը եւ նպատակը իբրեւ պատիկեր: Եւ եզրակացուց՝ ըսելով թէ եկեղեցին միայն կրնայ ընձեռել այն շրջանակը՝ որուն մէջ կարելի է այսպէս արդիւնաւոր եւ կառուցողական գործունէութիւն մ'ունենալ:

Երկրորդ դասախօսութեան նիւթն էր՝ «ընտանեկան կրթութիւնը». տուաւ այն պատճառները՝ որոնք եւ ընդհանր մէջ կը ձգտին ընտանիքը քայքայել: Բացատրեց թէ ինչ է ընտանիքի կառուցուածքը եւ ինչպէս կարելի է խորհիլ հայ ընտանիքը կորուստէ փրկելու մասին:

Երկու դասախօսութիւններն ալ կը շօշափէին կարեւոր նիւթեր. եւ ըստ այնմ ալ առնուեցան ունկնդիրներէն:

ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՀԱՅ ԿԹՂ. ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻՆ

Ամսուն 21ին փոխ-Տեսուչը եւ եկեղեցւոյ վարչական ժողովին ատենապետ Տիար Պօղոս Էսմէրեան, այցելեցին Փարիզի Հայ Կաթողիկէ համայնքին Եպիսկոպոս՝ Գրիգոր Պահապան Գերապայժառիւն, որ սիրալիբ ընդունելութիւն մ'ըրաւ անոնց:

ՊԱՏԻՒ ՀԱՅ ԳՐԱԳԷՏԻՆ

Ամսուն 26ին Բոլիթէքիքի սրահին մէջ Միջերկրականեան Կոմիտէի ձեռնարկութեամբ պատուոյ ճաշ մը տեղի ունեցաւ ազգային դրագէտ եւ գործիչ Պ. Ա. Զօպանեանի Պատուոյ Լեզէոնի ասպետութեան աստիճանին բարձրացման առթիւ: Ներկայ էին յիսունէ աւելի հայ եւ Ֆրանսացի ընտրեալ անձնաւորութիւններ: Հոգեւորականներէն ներկայ էին Հզշ. Տ. Տիրան վրդ., Արժ. Տ. Լեւոն քհնյ. եւ Մարոնի եպիսկ.ին ներկայացուցիչ՝ Հայր Խուրի: Եղան տպաւորիչ ճառախօսութիւններ: Պատիւը որ ընծայուեցաւ Պր. Ա. Զօպանեանի՝ կ'անդրադարձանայ նաեւ այն ժողովուրդին որուն մէջ ժիր զուակն է ինք, տարիներու գործունէութեամբ բեռնաւոր:

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

Բոլոր անոնք որ կը փափաքին ստանալ եւ կարգաւ այս թերթը՝ կը բաւէ որ գրեն մեզի՝ տալով իրենց հասցէն յստակ գրուած, ինչպէս նաեւ անունը իրենց տաներէց քահանային, եթէ որոշապէս կապուած եմ անոր հետ: Այս թիւէն շրկեցինք անոնց միայն՝ որոնց հասցէները կրցած ենք ունենալ ճշդութեամբ: Մեր ցանկութիւնն է որ մեր վիճակին բոլոր ծխակահները կարգան իրենց եկեղեցիին թերթը, եւ դայն սիրով կը շրկենք ուղղներուն: Միայն կը խնդրենք որ նկատի առնեն ինչ որ ըսած ենք մեր նամակին մէջ, այս թիւին սկիզբը:

Անոնք որ եկեղեցական ծխակատարութեանց համար եկեղեցի կը դիմեն, կնունք, պսակ, թաղում են, կատարել տալու եւ այլ եկեղեցական խնդրոյ համար, յետ այսորիկ պիտի դիմեն հոգևոր Տեսչի փոխանորդին, այժմեան դիւանատան սրահին վրայ գտնուող Տեսչարանը, ամէն առաւօտ բացի կիրակիէն, ժամը 9-12: Փափաքելի է որ խնդրարկունները կէսօրէն առաջուան այս ժամերուն միայն ներկայանան յիշեալ ծխակատարութեանց կարգադրութեան համար: Բայց անոնք՝ որոնց համար անկարելի է, ստիպողական դործի պատճառաւ, այդ ժամերուն դալ, եւ չեն կրնար իրենց փոխարէն ուրիշ մը շրկել, (որ սակայն ամէն տեղեկութիւններ ունենայ եւ կարգադրութեանց համար լիազօր ըլլայ) ու կը փափաքին կէսօրէն ետք դալ՝ պէտք է առաւօտուն հեռախօսով ժամադրութիւն ուզեն՝ որպէսզի Տեսչի փոխանորդը եկեղեցի գտնուի որոշեալ պահուն: Գործերու բարուք ընթացքին համար յատկապէս կը խնդրենք մեր վիճակայիններէն որ նկատի առնեն այս ծանուցումը եւ ըստ այնմ շարժին:

Յառաջիկայ Մննդեան ձրադաւոյցին, մեր եկեղեցւոյ բնիկ սովորութիւնը վերահաստատելու մտքով, չանք կը թափուի Հոգաբարձութեան կարգադրութեամբ դարապետ Պ. Ն. Սերգոյեանի կողմէ՝ որպէսզի այդ իրիկունը Դանիէլի դիրքը եւ անկէ առաջուան ընթերցումները կարգացունին փոքրիկ մանչերու կամ աղջիկներու կողմէ՝ եկեղեցւոյ բեմէն:

Այսպիսի ձեռնարկներու յաջողութեան համար՝ ամէնէն քաւելի եւ առաջ նախանձախնդիր պէտք է ըլլան

բարեպաշտ ծնողները, որոնց եկեղեցասիրութեան կը յուսանք թէ դիմում պիտի ընենք տակաւին յառաջիկային՝ փոքրիկներուն մէջ Աստուծոյ սէրը արծարծելու մտադրութեամբ:

Յառաջիկայ Դեկտեմբեր ամսու սկիզբը երգահանդէս մը պիտի տրուի Պ. Օ. Պէրպէրեանի կողմէ՝ բազմաձայնուած պատարագի երգերուն, հեղինակին իսկ ղեկավարութեամբ, հաւանաբար Սալ Բլէյէլի մէջ: Պիտի երգէ Փարիզի անուանի ոռոտական երգչախումբը, մասնակցութեամբ նաեւ ծանօթ հայ երգիչներու:

Պ. Օ. Պէրպէրեանի պատարագը անգամ մը Ռուսմանիոյ մէջ երգուած, եւ ձայնասփռուած է (ռատիոտիֆիլդէ), եւ մեծապէս զնահատուած՝ հասկցողներու կողմէ: Անոր բազմաձայնումը երեւան կը բերէ իսկական նկարագիրը մեր եղանակներուն: Մեր կրօնական երգը իր լաւագոյնին մէջ, անբաղդատելի գեղեցկութիւն մը եւ հոգի մ'ունի, որ կարծես Ս. Հոգիին շունչէն կու դայ ուղղակի: Զայն լսելը՝ թանկագին եւ սուրբ վայելք մ'է:

Ս. ՊԱՏԱՐԱԳ. ԶԻՆԱԴԱԴԱՐԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻԻ
Յառաջիկայ Նոյեմբեր 13ին տեղի պիտի ունենայ Ս. Յովհ. Մկրտիչ Եկեղեցւոյն մէջ հանդիսաւոր բազմաձայն պատարագ՝ Զինադադարի տարեդարձին առթիւ, եւ պիտի յիշուին Մեծ Պատերազմին զոհ զացած հայ մարտիկները: Հրաւիրուած են կառավարական եւ զինուորական բարձր պաշտօնատարներ՝ որոնք ներկայ պիտի գտնուին:

Մեր հայ հաւատացեալներուն պարտականութիւնն է աղօթել Եկեղեցիին հետ՝ հայրենիքի սիրոյն ինկած մեր մարտիկներու հոգւոյն համար:

ԻՄԱՍՏՈՒԹԵԱՆ ԳԱՆՁԱՐԱՆԷՆ

Պատուական ծերութիւնը՝ բազմաթամանակեան չէ, եւ ոչ ալ այն՝ որ տարիներու թուով կը չափուի. այլ մարդուն իմաստութիւնն է որ անոր ալիքն է, եւ անոր անարատ կեանքն է որ անոր ծերութեան հասակը կը կազմէ:

ՆՈՅՆՄԲԵՐԻՆ՝ ՏՕՆԵՐ

- Նոյմ. 12 շր. Տօն Անդրէաս եւ Փիլիպպոս առաքելոց:
- Նոյմ. 19 շր. Տօն Ամենայն Սրբոց:
- Նոյմ. 21 բշ. Ընծայումն Ս. Աստուածածնի ի Տաճարն:
- Նոյմ. 26 շր. Գրիգորի Մփանչելագործ Հայրապետին:

Ը Ն Թ Ե Ր Յ ՈՒ Ա Ծ Ն Ե Ր

- Նոյ. 6, Թ. Կիր. զինի Խաչին:
 - Եսյ. ԻՊ 1-13: Եփս. Ե 15-33: Ղկս. Ը 48-57:
- Նոյմ. 13 Ժ Կիր. զինի Խաչին:
 - Եսյ. ԻԵ 9-ԻԶ 7: Փլպ. Ա 1-11: Ղկս. Թ 44-50:
- Նոյ. 20, ԺԱ. Կիր. զինի Խաչին:
 - Եսյ. ԻԹ 11-20: Փլպ. Գ 8-24: Ղկս. ԺԱ 1-13:
- Նոյ. 27 Ա Կիր. Յիսնակաց:
 - Եսյ. ԼԶ 1-9: Ա Թաղ. Ա 1-10: Ղկս. ԺԲ 13-31:

Ծանօթ. Հոս կը զնենք յառաջիկայ ամսու կիրակի-ներու եկեղեցւոյ մէջ կարդացուելիք աստուածաշնչական հատուածներու տեղերը, յանձնարարելով որ եկեղեցի չեկողները կարդան զայն իրենց տան մէջ, եւ սնանին հոգիով: Աշխարհաբար Ս. Գրքերը ածան եւ ղիւրամատ-չելի են:

ՀՈՎՏԵՄԲԵՐԻՆ — ՄԿՐՏԵԱԼՔ

- 1. Տ. եւ Տ. Յ. Փալայեանի գաւակը՝ Սրբուհի:
- 2. » Պ. Թումասեանի գաւակը՝ Ծափ:
- 3. » Գ. Պէֆուրեանի գաւակը՝ Զապէլ:
- 4. » Ղ. Գամպուրեանի գաւակը՝ Թորոս:
- 5. » Յ. Արծրունեանի գաւակը՝ Արտաշէս:
- 6. » Խ. Տէր-Մատթէոսեանի գաւակը՝ Զարուհի:
- 7. Տիկին Թոզ - Մարթ Լանկ (Մախուտեան):
- 8. Տ. եւ Տ. Ա. Թուրքեանի գաւակը Սեդա-Սիրվարդ:
- 9. » Ս. Գարակէօզեան գաւակը Յովհ. Մկրտիչ:
- 10. » Ե. Սըվանեանի գաւակը Ազանի:
- 11. » Ա. Շաֆարեանի գաւակը Գրիգոր-Արման:
- 12. » Ա. Մուրատեանի գաւակը Վեհանոյշ:
- 13. » Ա. Պապայեան գաւակը Մարիամ:
- 14. » Խ. Սահակեանի գաւակը Ժիրայր:
- 15. » Կ. Մարտիկեանի գաւակը Սիրուհի:
- 16. » Ս. Թալիպեանի գաւակը Գեղուհի:

Պ Ս Ա Կ Ե Ա Լ Ք

- 1. Պր. Զ. Եղբայրեան ընդ Օր. Գ. Զիլինկիրեանի:
- 2. Պ. Զ. Մինասեան ընդ Օր. Ա. Թամարրեանի:
- 3. Պ. Ժ. Լապօմ ընդ Օր. Ն. Ճէզվէնեանի:
- 4. Պ. Կ. Տէր-Գալուստեան ընդ Օր. Մ. Թօֆապեանի:
- 5. Պ. Ե. Գալէնտէրեան ընդ Օր. Յ. Պաքիսքի:
- 6. Պ. Թ. Հարիթեան ընդ Օր. Ա. Վարժապետեանի:
- 7. Պ. Պ. Տիֆնեան ընդ Օր. Ե. Սըվանեանի:
- 8. Պ. Խ. Մանիկեան ընդ Օր. Մ. Այվագեանի:
- 9. Պ. Յ. Ուշագլեան ընդ Օր. Ա. Արթինեանի:

Ն Ն Զ Ե Յ Ե Ա Լ Ք

- 1. Ա. Կիւրքեան, Կ. Պոլսեցի, 78 տրկ. ամսու 1ին:
- 2. Կ. Էսմէրեան, Կ. Պոլսեցի, 32 տրկ. ամսու 4ին:
- 3. Փոքրիկ Մ. Էֆուրեան, 4 ամսու, ամսու 11ին:
- 4. Վ. Փափագեան, Ակնցի, 76 տրկ. ամսու 14ին:
- 5. Զ. Յովհաննէտով, Կորի, 87 տրկ. ամսու 20ին:
- 6. Այրի տիկ. Վ. Թօհաֆեան, Պոլսեցի, 72 տրկ. 21ին:
- 7. Այրի տիկ. Հ. Ամիրեան, Շամալսցի, 83 տրկ. 26ին:
- 8. Ս. Սինեմեան, Կ. Պոլսեցի, 35 տրկ. ամսու 26ին:
- 9. Այրի տիկ. Ա. Իսպիրեան, Պոլսեցի, 71 տրկ. 31ին:
- 10. Հ. Պէնէֆեան, Ակնցի, 39 տրկն:

Հ Ո Գ Ե Հ Ա Ն Գ Ի Ս Տ

- 1. Լ. Զօրայեան: 2. Հաննոյ նահատակներ: 3. Կամի-տաս վարդապետ: 4. Գ. Կարապետեան: 5. Ա. Շամ-լեան: 6. Տ. եւ Տ. Ա. եւ Հ. Թօփալեան: 7. Ա. Բար-կամեան: 8. Լ. Պապոյեան: 9. Հ. Սարեան:

— Հանգուցէ Տէր —

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Փարիզեան շրջանի (Région parisienne) համար բաժանորդագրուելուն չկայ. բայց կը սպասենք որ մեր եկեղեցւոյ վիճակին մէջ գտնուող մեր ընթերցողները զրկեն մեզի ինչ գումար որ կրնան, որպէսզի անոր այժ-մեան ծախքը հոգալէն ետք՝ կարենանք տարածել մեր թերթը եւ ի սահմանէ հարկին ընդլայնել զայն: Փա-րիզեան շրջանակէն դուրս՝ Յրանաայի համար բաժնե-ղինն է տարեկան 20 Ֆրանք: Իսկ արտասահմանի հա-մար՝ 3 չլիւն: